

Mirosław Wasilewski
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Anna Bischoff

Współpraca w zakresie wymiany informacji podatkowej między Polską a krajami UE

THE COOPERATION IN THE EXCHANGE OF TAX INFORMATION BETWEEN POLAND AND OTHER EU COUNTRIES

W opracowaniu przedstawiono zagadnienie wymiany informacji podatkowej między Polską oraz państwami UE. Przedstawiona została podstawa prawna, narzędzia, struktura oraz intensywność wymiany informacji podatkowej. Badania przeprowadzono na podstawie danych statystycznych uzyskanych z BWIP w Koninie oraz informacji zawartych w raporcie przygotowanym dla Komisji Europejskiej w ramach programu Fiscalis 2013. Uwzględnione zostały także informacje zawarte w raportach z kontroli przeprowadzanych przez NIK w latach 2009–2015. Organy administracji podatkowej posiadają narzędzia umożliwiające wymianę informacji w sposób efektywny i usystematyzowany. W badanym okresie wymiana informacji podatkowych ulegała intensyfikacji. Pracownicy polskiej administracji skarbowej wystosowali znacząco więcej zapytań o udzielenie informacji podatkowej, niż ich otrzymali od przedstawicieli państw UE. Wymiana ta jedynie w niewielkim stopniu przyczyniła się do zapobiegania przestępstwom podatkowym. Konieczne jest więc wprowadzenie rozwiązań systemowych, ograniczających nadużycia podatkowe na skalę międzynarodową.

Słowa kluczowe: administracja podatkowa, wymiana informacji podatkowej, Biuro Wymiany informacji podatkowej w Koninie, CCN mail

Wstęp

Administracja podatkowa pełni szczególnie ważną rolę dla funkcjonowania państwa. Sprawnie działająca administracja podatkowa zapewnia dochody budżetowi państwa, wspiera przedsiębiorców w wypełnianiu obowiązków podatkowych oraz skutecznie zabezpiecza przed nadużyciami podatkowymi, przyczyniając się tym samym do ochrony wolnego rynku i uczciwej konkurencji. Wyzwania stawiane pracownikom administracji są coraz większe, środowisko pracy coraz bardziej skomplikowane, a oczekiwania ze strony podatników stale rosną.

Polska będąca członkiem organizacji międzynarodowych takich jak Unia Europejska (UE) oraz Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), jest zobowiązana do współpracy w zakresie wymiany informacji podatkowej z pozostałymi krajami członkowskimi. Ponadto, Polska jest sygnatariuszem ponad 90 umów o unikaniu

podwójnego opodatkowania¹ z krajami należącymi do UE oraz innymi państwami, a przez to zobowiązana jest do chociażby częściowej współpracy w zakresie wymiany informacji o opodatkowaniu dochodów i zapłaconym podatku. Dotyczy to zarówno podmiotów zagranicznych działających w Polsce, jak również polskich przedsiębiorstw, prowadzących działalność poza granicami kraju.

Wymiana informacji odbywa się na podstawie dyrektywy Rady UE nr 2011/16/UE w sprawie współpracy administracyjnej w dziedzinie opodatkowania, wraz z późniejszymi zmianami oraz wspólnej Konwencji Rady Europy i OECD o wzajemnej pomocy administracyjnej w sprawach podatkowych, która została sporządzona w Strasburgu 25 stycznia 1988 r. Ponadto, prowadzone są prace nad uregulowaniem i implementacją do polskiego porządku prawnego wszystkich dyrektyw unijnych, dotyczących wymiany informacji podatkowej przy pomocy jednego aktu prawnego.

Wypełnienie zadań powierzonych pracownikom administracji podatkowej nie byłoby możliwe bez pomocy narzędzi informatycznych, które są stopniowo coraz szerzej wprowadzane do użytku. Urzędnicy dysponują dostępem do zintegrowanych systemów informacji podatkowej, a główne narzędzia wykorzystywane w tym celu to zintegrowany Podatkowy System Informatyczny (POLTAX), System Wymiany Informacji o VAT (ang. VAT Information Exchange System, VIES) oraz zdecentralizowana sieć współpracy w dziedzinie podatku VAT (EUROFISC)².

Intensyfikacja i przyspieszenie wymiany handlowej z krajami UE stworzyło pole do nadużyć podatkowych. Dlatego współpraca z administracjami podatkowymi krajów członkowskich polega przede wszystkim na identyfikowaniu i ograniczaniu zjawiska unikania obowiązków podatkowych. Oszustwa podatkowe nie są jedynie polskim problemem, a większość krajów UE zmaga się z nimi w mniejszym lub większym stopniu. Głównym obszarem działania oszustów podatkowych stał się podatek VAT. Kontrole Najwyższej Izby Kontroli (NIK) z lat 2013–2015 wskazują, iż polskie organy podatkowe jedynie w niewielkim stopniu przeciwdziałają przestępstwom podatkowym. Niewystarczająca jest szybkość i skuteczność reakcji organów podatkowych. Jak wykazują raporty Komisji Europejskiej rozmiar luki w podatku VAT, definiowanej jako różnica pomiędzy wpływami z podatków, które powinny zostać teoretycznie osiągnięte, a kwotą wpływów faktycznie uzyskanych, utrzymuje się w Polsce na poziomie, wyższym niż średnia wielkość tego zjawiska w krajach UE. Według raportów Komisji Europejskiej w latach 2010–2014 wzrosła ona z 21% do 24%. Utrzymująca się, znacznych rozmiarów luka podatkowa świadczy o stosunkowo niskiej efektywności polskiego systemu podatkowego i potrzebie wprowadzenia nowych rozwiązań, mających na celu ograniczenie oszustw podatkowych. Ponadto, zaangażowanie pracowników administracji podatkowej w wymianę informacji podatkowej z zagranicą jest ograniczone. Wymiana odbywa się poprzez jeden ośrodek w kraju – Biuro Wymiany Informacji Podatkowej w Koninie (BWIP). Zakres działania biura jest bardzo szeroki. Droga jaką przechodzi zapytanie o informację podatkową jest niekiedy bardzo złożona, przez co czas reakcji organów podatkowych jest wydłużony. Niestety, to właśnie od szybkości wymiany informacji zależy często możliwość udaremnienia dokonania

---

¹ Według wykazu Ministerstwa Finansów na dzień 10.09.2016 r.

² Administracja Podatkowa - profesjonalna, nowoczesna przyjazna, publikacja Ministerstwa Finansów, 2013, 2015

przestępstwa podatkowego lub zmniejszenie jego skutków. Wszystko to wpływa na niską efektywność wykrywania, a przede wszystkim zapobiegania przestępstwom podatkowym w Polsce. Według wstępnych szacunków Ministerstwa Finansów od 2016 r. luka podatkowa ulega zauważalnemu ograniczeniu. W sposób istotny zmniejszyła się w 2017 r., choć wciąż stanowi 14 proc. potencjalnych wpływów. W latach 2015–2016 wynosiła odpowiednio 40 i 34 mld zł (23,9 proc. i 20 proc.) – czytamy w interpelacji skierowanej do Ministra Finansów. Celem opracowania jest określenie podstawy prawnej, narzędzi, struktury oraz intensywności wymiany informacji podatkowej między Polską a krajami UE. Ocenie poddany został także zakres oraz istniejące kanały wymiany informacji.

Metody badań

Analizie poddane zostały metody, narzędzia i intensywność wymiany informacji podatkowej między Polską, a krajami UE. Dokonano również przeglądu ustawodawstwa dotyczącego wymiany informacji podatkowej między krajami UE. Okres badań obejmuje lata 2009–2015 w przypadku informacji uzyskanych od polskich organów podatkowych oraz lata 2008–2013 w odniesieniu do danych obejmujących wymianę informacji podatkowych na terenie całej UE. Wykorzystane dane statystyczne pochodzą z raportu przygotowanego dla Komisji Europejskiej, mającego na celu ocenę programu Fiscalis 2013 oraz z zapytania o udostępnienie informacji publicznej, dotyczącego liczby oraz pochodzenia wniosków o udostępnienie informacji podatkowej. Zapytanie skierowane zostało do Izby Administracji Skarbowej w Poznaniu, której podlega BWIP w Koninie. Ponadto dane dotyczące wysokości luki podatkowej w VAT w latach 2016 – 2017 pochodzą z odpowiedzi udzielonej na interpelację poselską posłów Wojciecha Króla i Pawła Bańkowskiego, która wystosowana została do wiceministra finansów Pawła Cybulskiego.

Ponadto, wykorzystano także dane liczbowe zawarte w raportach NIK, dotyczące kontroli przeprowadzonych w organach administracji podatkowej z lat 2009–2015.

Wyniki badań

Wzajemna pomoc administracji podatkowych państw UE w zakresie wymiany informacji ma stosunkowo długą historię. Wymiana informacji w dziedzinie podatków bezpośrednich możliwa była od 1977 r. na podstawie dyrektywy Rady Wspólnot Europejskich (dalej Rady EWG) 77/799/EWG. Dyrektywa uzupełniała zawarte wcześniej porozumienia bilateralne, nawiązywane w sposób niezależny i spontaniczny między państwami członkowskimi.

Rozwój wspólnego rynku postawił nowe wyzwania administracji podatkowej, dlatego pierwotna dyrektywa została zastąpiona dyrektywą Rady UE 2011/16/UE w sprawie współpracy administracyjnej w dziedzinie opodatkowania. Ustanowione zostały formalne kanały obiegu informacji takie jak:

- wymiana informacji na wniosek, polegająca na udzieleniu informacji na podstawie zapytania kierowanego przez wnioskujące państwo członkowskie do współpracującego państwa członkowskiego,

- wymiana spontaniczna, rozumiana jako przekazanie państwu partnerskiemu informacji na temat podejrzewanych oszustów podatkowych, jeżeli takie dane zostaną wykryte podczas krajowych kontroli skarbowych,
- wymiana automatyczna, polegająca na przekazaniu właściwym organom państwa członkowskiego informacji o wydanych transgranicznych decyzjach w sprawie cen transakcyjnych lub transgranicznych interpretacjach indywidualnych (z wyjątkiem interpretacji dotyczących wyłącznie indywidualnej sprawy osoby fizycznej). Informacje mają zawierać dane identyfikacyjne jednostki, dla której zostały wydane oraz wskazanie innych państw członkowskich, których może dotyczyć dana interpretacja lub decyzja.

Te trzy formy wymiany informacji są zgodne z normami ustalonymi przez organy podatkowe na poziomie międzynarodowym, a w szczególności z normami obowiązującymi w krajach OECD. Dodatkowo dyrektywa 2011/16/UE umożliwiła przeprowadzanie międzynarodowych kontroli podatkowych oraz symultanicznych postępowań administracyjnych. Ponadto uregulowała metody wzajemnej współpracy w zakresie zawiadomiania o podjętych decyzjach podatkowych metodą elektroniczną. Dyrektywa 2011/16/UE została zmieniona w latach 2014-2015 poprzez rozszerzenie zakresu automatycznej wymiany danych finansowych (dyrektywa Rady UE 2014/107/UE). Dodano również przepisy regulujące metody współpracy między organami podatkowymi w zakresie transgranicznych interpretacji podatkowych i ustalania cen transferowych (dyrektywa Rady UE 2015/2376).

Utworzenie wspólnego rynku i zniesienie fizycznych kontroli granicznych wymagało ustanowienia nowego systemu kontroli VAT w handlu wewnątrzspółnotowym. Utworzona została platforma wymiany informacji o VAT - VIES. Niezbędne ustalenia dotyczące współpracy administracyjnej w dziedzinie podatku VAT zostały określone w rozporządzeniu Rady EWG 218/92/EWG i znowelizowane poprzez rozporządzenie Rady Wspólnot Europejskich (dalej WE) 1798/2003 oraz rozporządzenie Rady UE 904/2010.

Wzajemna pomoc w odzyskiwaniu wierzytelności dotyczących podatków, ceł i opłat zapoczątkowana została w 1976 r. dyrektywą 76/308/EWG. Następnie dyrektywa ta została rozszerzona o VAT przez dyrektywę 79/1071/EWG, o podatek akcyzowy poprzez dyrektywę 92/108/EWG oraz o podatki od dochodu, kapitału i składek ubezpieczeniowych przez rozporządzenie 2001/44/WE.

Aby uczynić współpracę między administracjami podatkowymi bardziej wydajną, koniecznym okazało się stałe modernizowanie instrumentów prawnych, które są podstawą współpracy międzynarodowej. Następujące dokumenty odzwierciedlają ich najnowszą aktualizację:

- współpraca administracyjna w dziedzinie akcyzy została zreformowana na mocy rozporządzenia Rady WE 2073/2004 oraz dyrektywy 2004/106/WE
- wzajemna pomoc w zakresie odzyskiwania wierzytelności została zmodernizowana i rozbudowana dyrektywą Rady UE 2010/24/UE oraz rozporządzeniem wykonawczym Komisji UE nr 1189/2011.

Współpraca administracji podatkowych nie była by możliwa bez zastosowania narzędzia, jakim jest zintegrowany elektroniczny system wymiany informacji. W tym celu powołana do życia została komputerowa platforma łączności i wymiany danych. Wspólna sieć łączności/wspólny system połączeń (ang. Common Communications

Network/Common Systems Interface, CCN/CSI) jest siecią komunikacji elektronicznej nadzorowaną przez Generalną Dyрекcję ds. Podatków i Unii Celnej (DG TAXUD). Misją CCN jest zapewnienie wspólnych usług wymiany informacji dotyczącej opodatkowania, akcyzy i cel z dużą dokładnością, przy zachowaniu zasad bezpieczeństwa i ciągłości. Sieć CCN została zaprojektowana w latach 1993 i 1995, a funkcjonuje od 1999 r.

CCN jest największą platformą komunikacji elektronicznej między administracjami podatkowymi i celnymi na całym świecie oraz dostarcza szeregu usług wspierających. Na działaniu sieci CCN opiera się ponad 50 aplikacji. Sieć CCN, jak i aplikacje na niej bazujące, stanowią podstawowe narzędzie wymiany informacji podatkowej w krajach UE.

Lista aplikacji wspierających administrację podatkową państw członkowskich jest bardzo obszerna, a do najważniejszych z nich natomiast należą:

1. System Wymiany Informacji o VAT (VIES, wprowadzony w 1992 r.) – narzędzie systemowe, wspomagające wymianę informacji na temat wewnątrzspółnotowych dostaw między właściwymi organami państw członkowskich, dla celów kontroli VAT; w szczególności umożliwiające zadawanie zapytań szczegółowych o transakcje oraz pozwalające na uzyskanie danych historycznych, dotyczących danego kontrahenta (tzw. poziomy I i II);
2. VIES w Internecie (wprowadzony w 2001 r.) – rozszerzenie systemu VIES umożliwiające podmiotom zaangażowanym w dostawy wewnątrzspółnotowe towarów lub usług uzyskanie potwierdzenia aktywności numeru VAT danego podmiotu przez Internet – jedynie dla danych aktualnych;
3. Mini One Stop Shop (MOSS, wprowadzony w 2015 r.) – System/procedura elektroniczna umożliwiająca podatnikom handlującym w więcej, niż jednym państwie członkowskim wypełnienia swoich zobowiązań VAT w jednym miejscu - państwie członkowskim, w którym mają siedzibę (lub w państwie członkowskim, w którym są zarejestrowani jako podatnik VAT w przypadku przedsiębiorstw z państw trzecich); jest to szczególna procedura rozliczania podatku VAT przy świadczeniu usług telekomunikacyjnych, nadawczych lub elektronicznych na rzecz konsumentów z krajów unijnych;
4. VAT Refund (wprowadzony w 2010 r.) – system (procedura elektroniczna) umożliwiająca przedsiębiorcom uzyskanie zwrotu podatku VAT od państwa członkowskiego, w którym nie mają siedziby;
5. Recovery exchange forms (wprowadzony w 2012 r.) – systemy oraz e-formularze związane z windykacją należności podatkowych, w szczególności formularze elektroniczne do windykacji roszczeń, formularze elektroniczne służące jako jednolity tytuł wykonawczy, umożliwiający egzekucję (UIPE) oraz jako jednolity formularz służący do powiadomienia o należności (UNF);
6. Opodatkowanie oszczędności (wprowadzony w 2006 r.) – system wymiany informacji na temat wypłat odsetek przez podmioty mające siedzibę na terytorium jednego państwa członkowskiego osobom/podmiotom zarejestrowanym/zamieszkałym w innych państwach członkowskich;
7. TIN-on-the-web (wprowadzony w 2012 r.) – system, umożliwiający użytkownikom sprawdzenie podatkowego numeru identyfikacyjnego (TIN) za pośrednictwem Internetu dla podmiotów z dowolnego państwa członkowskiego;

8. Automatyczna wymiana informacji (AEOI, wprowadzony w 2015 r.) – system pozwalający na systematyczne przekazywanie odnośnemu państwu członkowskiemu określonych z góry informacji na temat rezydentów innych państw członkowskich, bez uprzedniego wniosku, w ustalonych z góry, regularnych odstępach czasu, za pomocą określonego formularza elektronicznego;
9. Excise Movement and Control System (EMCS, wprowadzony w 2012 r.) – komputerowy system monitorowania ruchu wyrobów objętych podatkiem akcyzowym;
10. System Wymiany Danych Dotyczących Akcyzy (SEED, wprowadzony w 2006 r.) – obowiązkowa elektroniczna baza danych znajdująca się w każdym państwie członkowskim, zawierająca spis przedsiębiorców, właścicieli składów oraz magazynów dla celów akcyzy;
11. Eurofisc (wprowadzono w 2010 r.) – sieć służąca sprawnej wymianie między państwami członkowskimi UE ukierunkowanych informacji, mająca na celu ułatwienie wielostronnej współpracy w zakresie zwalczania oszustw w podatku VAT, powołana rozporządzeniem Rady UE nr 904/2010 z dnia 7 października 2010 r. w sprawie współpracy administracyjnej oraz zwalczania oszustw w dziedzinie podatku od wartości dodanej.

System POLTAX wykorzystywany przez polską administrację podatkową pod wieloma względami został zintegrowany z platformami wymiany informacji działającymi w UE. Podstawową metodą wykrywania niezgodności i nieprawidłowości w obszarze transakcji wewnątrzspółnotowych oraz weryfikowania poprawności deklarowanych danych o transakcjach wewnątrzspółnotowych polskich podatników jest analiza informacji gromadzonych w systemie VIES (danych z informacji podsumowujących VAT UE), a następnie porównanie ich z danymi gromadzonymi w systemie POLTAX (z deklaracji podatkowych). Jak donosi raport NIK (nr ewid. 16/2010/P09023/KBF) w marcu 2009 r. nastąpiła awaria systemu integracji danych pomiędzy systemami POLTAX i VIES. Wielomiesięczna awaria uniemożliwiła analizę przekazywanych danych oraz bieżącą weryfikację stwierdzonych nieścisłości. Kolejne raporty NIK z kontroli dotyczących efektywności zwalczania oszustw w podatku od towarów i usług (nr 17/2014/P/13/042/KBF) oraz wprowadzaniu do obrotu gospodarczego faktur dokumentujących czynności fikcyjne (nr 24/2016/P/15/011/KBF) wykazały, iż polska administracja podatkowa nie wykorzystuje w pełni możliwości, jakie daje wymiana informacji podatkowych z krajami UE. Ponadto, strona Polska nie dochowuje terminów aktualizacji informacji zawartych w systemach informatycznych, np. wykreślenia bądź wpisania na listę czynnego podatnika VAT, a także przekracza ustalone terminy odpowiedzi na zapytania wystosowane przez administracje krajów członkowskich UE. Problem sprawnego udzielania odpowiedzi występuje w większości krajów UE. Stąd też dążenia państw członkowskich do rozszerzenia zakresu automatycznej wymiany informacji. Szybkość w otrzymywaniu informacji o rzetelności rozliczeń kontrahentów z innych krajów UE ma istotne znaczenie dla skutecznego rozpoznawania i zwalczania oszustw podatkowych.

Jedną z głównych części sieci CCN jest CCN mail – aplikacja do wymiany poczty elektronicznej. Tabela 1 przedstawia przeznaczenie poszczególnych skrzynek pocztowych funkcjonujących w ramach sieci CCN mail. CNN mail umożliwia współpracę między administracjami podatkowymi krajów UE. Zazwyczaj możliwa jest

jej łatwa integracja ze standardowym programem pocztowym, użytkowanym przez urzędników podatkowych. Aplikacja wykorzystywana jest do wymiany e-maili, a także e-formularzy, pomiędzy różnymi skrzynkami pocztowymi.

Tabela 1. Skrzynki pocztowe systemu CCN mail

Skrzynka	Zastosowanie
CLO FOR VIES	Wymiana e-formularzy VAT oraz informacji pokrewnych
E-SERVICES	Wymiana informacji dotyczących VAT od usług elektronicznych
TAXAUTO	Automatyczna wymiana informacji oraz raportów na temat podmiotów niemających siedziby w państwach UE, nowych środków transportu oraz sprzedaży na odległość niepodlegającej VAT
TAXFRAUD	Wymiana e-formularzy dotyczących konkretnych przypadków podejrzeń nadużyć, skrzynka wykorzystywana przez EUROFISC
TAXSERV	Wymiana algorytmów VAT i innych informacji związanych z siecią IT
RECOVERY	Wymiana e-formularzy związanych z odzyskiwaniem należności oraz informacji pokrewnych
DIRECT-TAX	Wymiana informacji odnoszących się do tzw. dyrektywy odsetkowej dotyczącej opodatkowania dochodów z oszczędności w formie wypłacanych odsetek
MUTASSIST	Wymiana e-formularzy związanych z podatkami bezpośrednimi oraz informacji pokrewnych
VAT REFUND	Wymiana informacji dotyczących zwrotu podatku VAT
MLC	Wymiana informacji o wielostronnej kontroli

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Final evaluation of fiscalis 2013 programme, final report

Tabela 2 prezentuje dane dotyczące liczby wiadomości wymienionych przez administracje podatkowe państw UE w latach 2008–2013. Wiadomości zostały pogrupowane tematycznie, tj. według skrzynki pocztowej, do której zostały przesłane. Najwięcej, wymienionych za pomocą sieci CCN, wiadomości dotyczyło e-formularzy VAT, średnio 42,3% w całym badanym okresie. Drugim najliczniejszym rodzajem wymienianych wiadomości były te zawierające formularze służące do odzyskiwania należności, średnio 31,7%. Stosunkowo duża część wymienionej korespondencji dotyczyła podejrzeń nadużyć, średnio 13,9%. Może to świadczyć, zarówno o zasadności istnienia tego typu narzędzi wymiany informacji, jak również o problemie jakim są nadużycia podatkowe, pojawiające się w transakcjach międzynarodowych. Następnie malejąco według liczby przesłanych wiadomości znajdowały się: wymiana e-formularzy związanych z podatkami bezpośrednimi, wymiana informacji dotyczących VAT od usług elektronicznych, automatyczna wymiana informacji, wymiana informacji odnoszących się do tzw. dyrektywy odsetkowej. Relatywnie niewielka część korespondencji (średnio poniżej 1%) dotyczyła natomiast, wielostronnych kontroli oraz obiegu informacji dotyczących zwrotu podatku VAT, a także przepływ e-formularzy odnoszących się do wymiany algorytmów VAT i innych informacji dotyczących sieci IT. Niewielka liczba maili związanych z międzynarodowymi kontrolami skarbowymi może świadczyć, iż ta forma współpracy nie jest popularna wśród administracji państw członkowskich. Największy wzrost liczby przesłanych wiadomości nastąpił w zakresie wymiany e-formularzy związanych z odzyskiwaniem należności oraz informacji pokrewnych, natomiast procentowo największy wzrost został odnotowany dla kategorii dotyczącej obiegu informacji odnoszących się do podatków bezpośrednich.

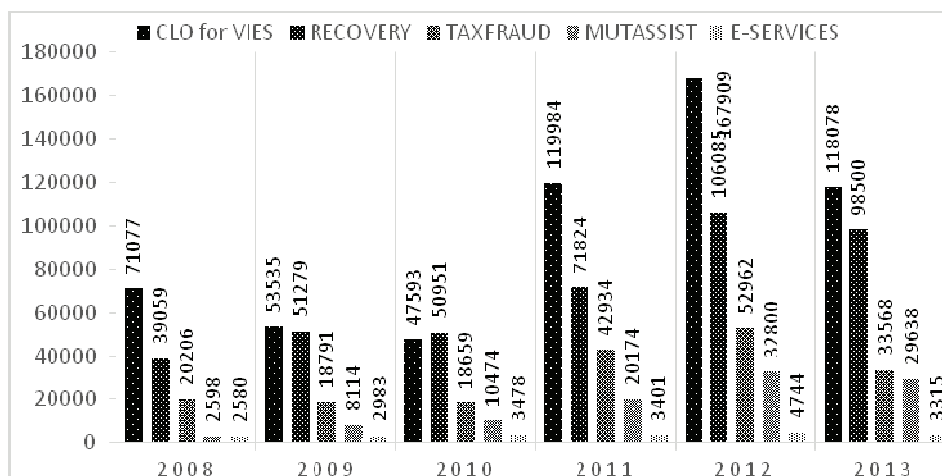
Tabela 2. Wiadomości wymienione między administracjami podatkowymi państw UE w podziale na poszczególne skrzynki pocztowe [szt.]

Skrzynka pocztowa	Lata						zmiana 2013/2008		Średnio w latach 2008-2013 [%]
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	liczba	[%]	
CLO for VIES	71077	53535	47593	119984	167909	118078	47001	166,1	42,3
RECOVERY	39059	51279	50951	71824	106085	98500	59441	252,2	31,7
TAXFRAUD	20206	18791	18659	42934	52962	33568	13362	166,1	13,9
MUTASSIST	2598	8114	10474	20174	32800	29638	27040	1140,8	7
E-SERVICES	2580	2983	3478	3401	4744	3315	735	128,5	1,7
TAX AUTO	2442	2739	2765	2712	2757	2114	-328	86,6	1,4
DIRECT-TAX	2354	2372	2146	2582	2642	2008	-346	85,3	1,2
MLC	284	2740	2008	0	0	0	-284	0,0	0,6
VAT REFUND	7	741	406	506	216	0	-7	0,0	0,2
TAXSERV	670	60	306	13	49	12	-658	1,8	0,1
Razem	141277	143354	138786	264130	370164	287233	145956	203,3	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Final evaluation of fiscalis 2013 programme, final report.

Rysunek 1 przedstawia dynamikę wymiany poszczególnych typów wiadomości za pomocą sieci CCN mail w latach 2008–2013. Dla większości kategorii liczba wymienianych wiadomości dynamicznie zwiększała się w latach 2011–2012, a następnie zanotowała dość znaczny spadek w roku 2013. Wzrost liczby wiadomości w latach 2011–2012 może być spowodowany kryzysem ekonomicznym, jaki miał miejsce w UE. Spadek przychodów podatkowych sprawił, iż administracja podatkowa państw członkowskich koncentrowała się na wnikliwym sprawdzaniu wszystkich możliwych źródeł dochodu. Z kolei spadek wykorzystania narzędzia CCN mail w przypadku wszystkich kategorii wiadomości w roku 2013 mógł być spowodowany zakończeniem kryzysu ekonomicznego, a w konsekwencji zmniejszeniem intensywności kontroli danych przedstawianych przez podatników.

Rysunek 1. Wiadomości wymienione między administracjami podatkowymi państw UE przy użyciu CCN mail dla 5 najbardziej licznych typów wiadomości

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Final evaluation of fiscalis 2013 programme, final report.

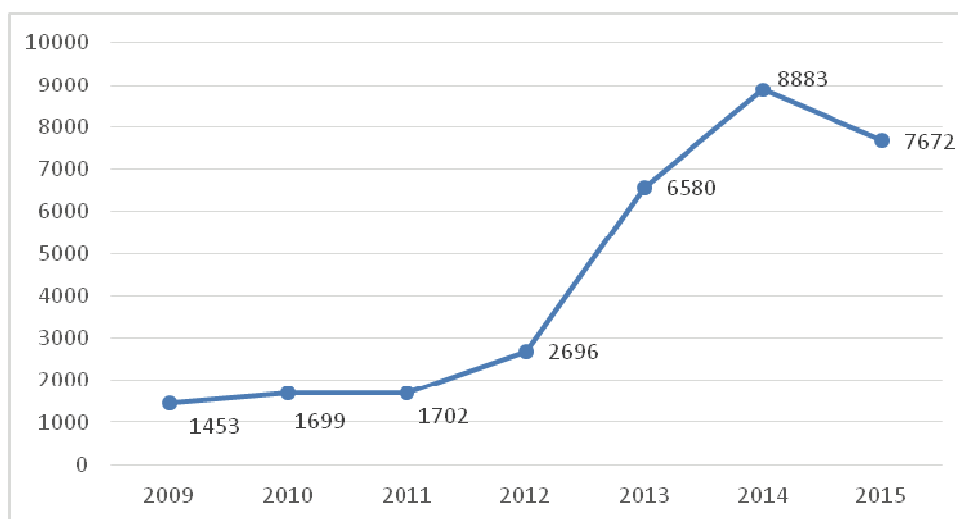
W Polsce wymianą informacji podatkowych z zagranicą zajmuje się BWIP z siedzibą w Koninie. Tabela 3 przedstawia liczbę wniosków o wymianę informacji podatkowych skierowanych do BWIP w Koninie w latach 2009–2015, wystosowanych przez administracje krajów UE. Kraje zostały pogrupowane malejąco według liczby wniosków skierowanych do BWIP. Największa liczba wniosków pochodziła z państw sąsiadujących z Polską – Niemiec, Czech oraz Słowacji i Litwy. Razem stanowiły one 63,9% wszystkich wniosków otrzymanych przez BWIP z państw członkowskich w latach 2009–2015. Jest to oczekiwana sytuacja – Polska jest dla tych państw największym, bądź jednym z największych partnerów handlowych w UE. Ponadto, Polska jest krajem tranzytowym dla państw nadbałtyckich. Stosunkowo duża liczba wniosków pochodziła z Wielkiej Brytanii (5%) oraz Belgii (3%). Są to kraje docelowe polskiej emigracji zarobkowej. Duża liczba wniosków pochodzących z tych państw może wynikać z tego, iż obywatele polscy zamieszkujący te państwa UE generują zwiększony obrót handlowy poprzez zakładane na ich terenie działalności gospodarcze, posiadające silne powiązania handlowe z Polską (np. przedsiębiorstwa transportowe lub handlowo-usługowe). Relatywnie niewiele wniosków napłynęło z państw stosujących jedno z najniższych stawek opodatkowania dochodu - Cypru (opodatkowanie dochodu spółek - 12,5%) oraz Malty (realna stawka uwzględniająca refundację wynosi około 5%). Można uznać, iż jest to oczekiwana tendencja – kraje UE starające się przyciągnąć inwestorów niskimi stawkami opodatkowania nie stosują również zbyt drobiazgowej kontroli skarbowej.

Tabela 3. Wnioski skierowane do BWIP w Koninie wystosowane przez administracje skarbowe państw UE o udostępnienie/weryfikację danych dotyczących polskich podatników [szt.]

Kraj	Lata														Średni udział w latach 2009-2015 [%]
	2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015		
	liczba	Udział [%]	liczba	Udział [%]	liczba	Udział [%]	liczba	Udział [%]	liczba	Udział [%]	liczba	Udział [%]	liczba	Udział [%]	
Niemcy	461	31,7	534	31,4	394	23,1	793	29,4	2735	41,6	4562	51,4	3621	47,2	36,5
Czechy	195	13,4	199	11,7	206	12,1	440	16,3	786	11,9	800	9,0	817	10,6	12,2
Słowacja	174	12,0	182	10,7	200	11,8	180	6,7	569	8,6	954	10,7	646	8,4	9,8
Litwa	133	9,2	118	6,9	85	5,0	193	7,2	240	3,6	298	3,4	218	2,8	5,4
Wielka Brytania	41	2,8	107	6,3	134	7,9	203	7,5	321	4,9	282	3,2	176	2,3	5,0
Belgia	29	2,0	37	2,2	45	2,6	49	1,8	348	5,3	394	4,4	315	4,1	3,2
Węgry	62	4,3	98	5,8	100	5,9	176	6,5	235	3,6	219	2,5	270	3,5	4,6
Łotwa	26	1,8	51	3,0	61	3,6	97	3,6	194	2,9	304	3,4	383	5,0	3,3
Francja	74	5,1	82	4,8	77	4,5	120	4,5	129	2,0	165	1,9	182	2,4	3,6
Szwecja	14	1,0	24	1,4	38	2,2	30	1,1	179	2,7	284	3,2	204	2,7	2,0
Holandia	20	1,4	25	1,5	30	1,8	37	1,4	253	3,8	132	1,5	155	2,0	1,9
Włochy	59	4,1	63	3,7	80	4,7	55	2,0	112	1,7	83	0,9	156	2,0	2,7
Rumunia	27	1,9	61	3,6	106	6,2	114	4,2	72	1,1	109	1,2	90	1,2	2,8
Bułgaria	41	2,8	26	1,5	35	2,1	42	1,6	73	1,1	65	0,7	148	1,9	1,7
Dania	19	1,3	9	0,5	20	1,2	45	1,7	140	2,1	45	0,5	97	1,3	1,2
Austria	12	0,8	45	2,6	48	2,8	33	1,2	82	1,2	57	0,6	60	0,8	1,5
Estonia	6	0,4	0	0,0	4	0,2	12	0,4	29	0,4	47	0,5	31	0,4	0,4
Hiszpania	11	0,8	11	0,6	4	0,2	22	0,8	16	0,2	21	0,2	16	0,2	0,4
Grecja	12	0,8	12	0,7	14	0,8	14	0,5	18	0,3	17	0,2	12	0,2	0,5
Irlandia	20	1,4	4	0,2	3	0,2	7	0,3	10	0,2	1	0,0	12	0,2	0,3
Luksemburg	0	0,0	7	0,4	5	0,3	13	0,5	6	0,1	7	0,1	10	0,1	0,2
Malta	0	0,0	0	0,0	3	0,2	1	0,0	18	0,3	5	0,1	20	0,3	0,1
Finlandia	0	0,0	0	0,0	3	0,2	8	0,3	5	0,1	11	0,1	16	0,2	0,1
Portugalia	8	0,6	3	0,2	7	0,4	7	0,3	2	0,0	5	0,1	9	0,1	0,2
Słowenia	8	0,6	1	0,1	0	0,0	5	0,2	5	0,1	6	0,1	4	0,1	0,1
Chorwacja	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	9	0,1	3	0,0	0,0
Cypr	1	0,1	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	0,0	1	0,0	1	0,0	0,0
Razem	1453	100,0	1699	100,0	1702	100,0	2696	100,0	6580	100,0	8883	100,0	7672	100,0	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z BWIP w Koninie.

Rys. 2 prezentuje sumaryczną liczbę wniosków o udostępnienie informacji podatkowych dotyczących polskich podmiotów skierowaną do BWIP przez państwa członkowskie UE w latach 2009–2015.

Rysunek 2. Dynamika napływu wniosków o udostępnienie lub weryfikację informacji podatkowych dotyczących polskich podmiotów skierowanych do BWIP w Koninie przez państwa członkowskie UE

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z BWIP w Koninie.

Dynamika liczby zgłaszanych wniosków o udostępnienie informacji podatkowej nt. polskich podmiotów kształtowała się w sposób analogiczny do dynamiki, jaką można było zaobserwować w UE jako całości. Można jednak zauważyć przesunięcie w czasie o rok, w stosunku do sytuacji w całej UE. Wzrost liczby wniosków w latach 2011–2014 (z 1702 do 8883), a następnie spadek w roku 2015 (do 7672), świadczyć może o niewielkim opóźnieniu w występowaniu zjawiska kryzysu ekonomicznego na terenie Polski.

Tabela 4 Przedstawia liczbę wniosków o wymianę lub weryfikację informacji podatkowej wystosowanych przez stronę polską do administracji podatkowych krajów UE w latach 2009-2015. Kraje zostały pogrupowane malejąco według liczby wniosków wystosowanych za pośrednictwem BWIP. Najwięcej wniosków o udzielenie informacji podatkowej, polskie organy administracji skarbowej wystosowały do Niemiec, Czech, Wielkiej Brytanii, Włoch, Słowacji, Francji oraz Holandii. Wnioski dotyczące podmiotów z Niemiec stanowiły 34,1% wszystkich wniosków w latach 2009-2015, a łącznie zapytania dotyczące Niemiec, Czech, Włoch i Wielkiej Brytanii stanowiły 59,6% wszystkich zapytań.

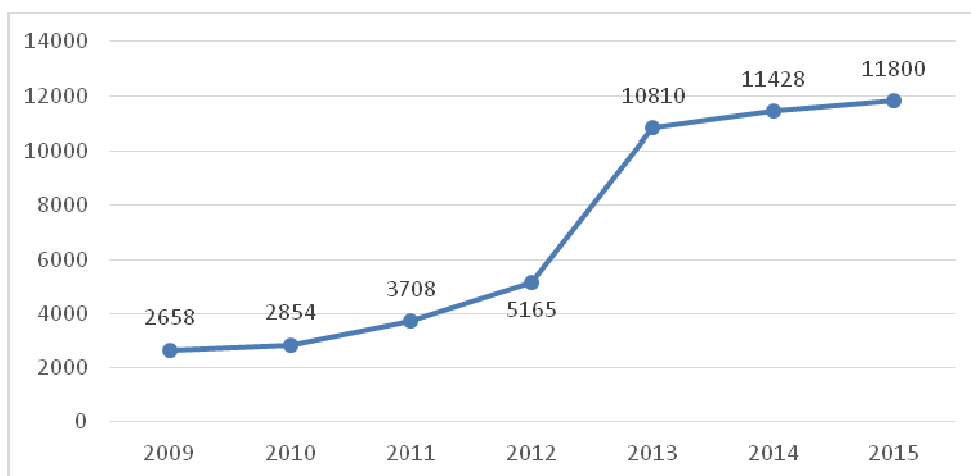
Tabela 4. Wnioski skierowane do BWIP w Koninie wystosowane przez polskie organy administracji podatkowej o udostępnienie/weryfikację danych dotyczących podatników z krajów UE [szt.]

Kraj	Lata														Średni udział w latach 2009-2015 [%]
	2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015		
	liczba	Udział [%]	liczba	Udział [%]	liczba	Udział [%]	liczba	Udział [%]	liczba	Udział [%]	liczba	Udział [%]	liczba	Udział [%]	
Niemcy	1157	43,5	1163	40,7	1421	38,3	1808	35,0	2598	24,0	3294	28,8	3294	27,9	34,1
Czechy	109	4,1	217	7,6	337	9,1	560	10,8	1064	9,8	1542	13,5	1918	16,3	10,2
Włochy	148	5,6	101	3,5	163	4,4	257	5,0	2958	27,4	459	4,0	133	1,1	7,3
Wielka Brytania	193	7,3	234	8,2	284	7,7	426	8,2	625	5,8	1044	9,1	1127	9,6	8,0
Słowacja	83	3,1	113	4,0	167	4,5	260	5,0	549	5,1	745	6,5	980	8,3	5,2
Francja	235	8,8	158	5,5	215	5,8	238	4,6	388	3,6	433	3,8	472	4,0	5,2
Holandia	103	3,9	214	7,5	204	5,5	299	5,8	350	3,2	589	5,2	308	2,6	4,8
Belgia	106	4,0	137	4,8	180	4,9	217	4,2	344	3,2	606	5,3	421	3,6	4,3
Litwa	46	1,7	54	1,9	85	2,3	173	3,3	322	3,0	426	3,7	429	3,6	2,8
Łotwa	17	0,6	40	1,4	49	1,3	123	2,4	183	1,7	426	3,7	478	4,1	2,2
Austria	76	2,9	56	2,0	108	2,9	79	1,5	253	2,3	226	2,0	236	2,0	2,2
Cypr	26	1,0	47	1,6	62	1,7	83	1,6	206	1,9	281	2,5	317	2,7	1,9
Węgry	51	1,9	46	1,6	56	1,5	98	1,9	148	1,4	233	2,0	329	2,8	1,9
Dania	81	3,0	60	2,1	83	2,2	125	2,4	112	1,0	142	1,2	201	1,7	2,0
Szwecja	58	2,2	49	1,7	63	1,7	82	1,6	124	1,1	134	1,2	171	1,4	1,6
Bułgaria	10	0,4	8	0,3	14	0,4	32	0,6	72	0,7	151	1,3	291	2,5	0,9
Rumunia	23	0,9	43	1,5	48	1,3	69	1,3	112	1,0	110	1,0	128	1,1	1,2
Hiszpania	60	2,3	49	1,7	65	1,8	84	1,6	97	0,9	103	0,9	74	0,6	1,4
Irlandia	10	0,4	17	0,6	39	1,1	53	1,0	83	0,8	126	1,1	150	1,3	0,9
Estonia	13	0,5	9	0,3	13	0,4	36	0,7	79	0,7	145	1,3	126	1,1	0,7
Luksemburg	7	0,3	11	0,4	9	0,2	21	0,4	38	0,4	53	0,5	40	0,3	0,4
Finlandia	22	0,8	11	0,4	6	0,2	10	0,2	7	0,1	46	0,4	37	0,3	0,3
Grecja	6	0,2	6	0,2	24	0,6	15	0,3	28	0,3	15	0,1	36	0,3	0,3
Malta	4	0,2	3	0,1	4	0,1	2	0,0	27	0,2	39	0,3	36	0,3	0,2
Portugalia	9	0,3	3	0,1	9	0,2	5	0,1	18	0,2	26	0,2	28	0,2	0,2
Słowenia	5	0,2	5	0,2	0	0,0	10	0,2	21	0,2	25	0,2	22	0,2	0,2
Chorwacja	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	4	0,0	9	0,1	18	0,2	0,0
Razem	2658	100,0	2854	100,0	3708	100,0	5165	100,0	10810	100,0	11428	100,0	11800	100,0	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z BWIP w Koninie.

Dodatkowo Niemcy i Czechy są państwami graniczącymi z Polską co ułatwia kontakty handlowe. Intensywna wymiana handlowa zmusza administracje podatkowe do ściślejszej i częstszej współpracy. Znacząco więcej wniosków o udostępnienie informacji podatkowej zostało wystosowanych do Cypru (1022 wniosków wysłanych przez stronę polską, w stosunku do 6 wniosków z Cypru). Jest to związane z dążeniami polskiej administracji skarbowej do przeciwdziałania praktykom ukrywania całości lub części dochodu, przy udziale spółek córek zarejestrowanych na Cyprze.

Rys. 3 przedstawia dynamikę napływu wniosków wystosowanych przez stronę polską o udzielenie informacji podatkowej na temat podmiotów zarejestrowanych w krajach członkowskich UE. W latach 2012–2014 nastąpił znaczny wzrost liczby zapytań o informację podatkową z poziomu 5165 w roku 2012 do 11428 w roku 2014. Jest to sytuacja analogiczna do tej, która miała miejsce w przypadku liczby wniosków napływających z państw członkowskich. Dostrzegalna natomiast, jest różnica w tendencji liczby zgłaszanych wniosków w latach 2012–2015. W okresie tym nie nastąpiło załamanie liczby zapytań podobne do tego, które stwierdzono w krajach UE. Liczba wniosków zgłaszanych przez stronę polską stale rosła w całym badanym okresie. W latach 2013–2015 wzrost liczby zapytań był mniej dynamiczny, niż w okresie lat 2009–2012, jednak nie nastąpił spadek ogólnej liczby wystosowanych zapytań. Ponadto, widoczna jest również dysproporcja w samej liczbie zgłaszanych wniosków – znacząco więcej zapytań zostało wystosowanych przez stronę polską (około 30,6 tys. wniosków z krajów UE w stosunku do ponad 48 tys. wniosków wystosowanych przez stronę polską).

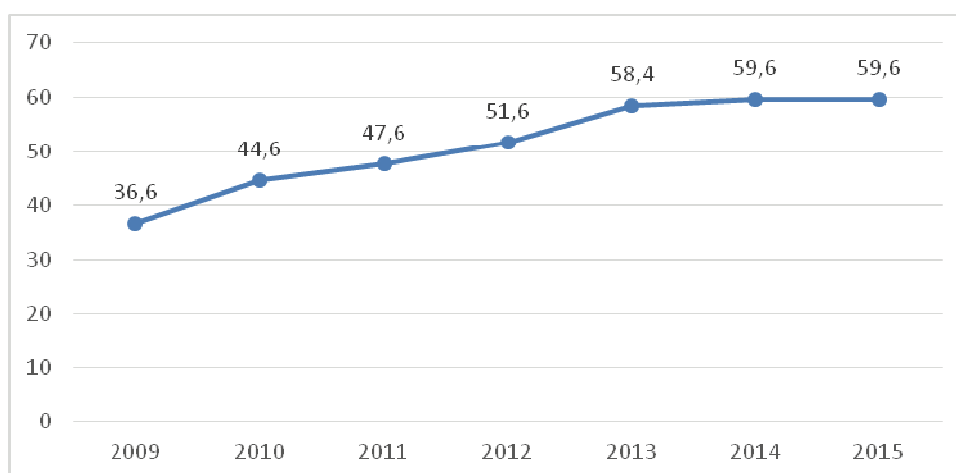

Rysunek 3. Dynamika napływu wniosków o udostępnienie lub weryfikację informacji podatkowych dotyczących podatników UE skierowanych do BWIP w Koninie przez polskie organy administracji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z BWIP w Koninie.

Dyrektywa Rady UE 2010/24/UE w sprawie wzajemnej pomocy przy odzyskiwaniu wierzytelności dotyczących podatków, ceł i innych obciążeń zobowiązała państwa członkowskie do utworzenia tzw. centralnego biura łącznikowego. Unijne przepisy przewidują, że w każdym państwie członkowskim działa centralne biuro

łącznikowe, odpowiedzialne za kontakty w sprawach podatkowych z innymi państwami UE oraz resztą świata. W Polsce taką rolę pełni Izba Administracji Skarbowej w Poznaniu, której podlega BWIP w Koninie. Ministerstwo Finansów przy wyznaczeniu Izby Administracji Skarbowej w Poznaniu jako centrum wymiany informacji kierowało się doświadczeniem pracowników tej izby w zakresie międzynarodowej współpracy administracyjnej. Ponadto jednostka ta była już uprzednio przygotowana infrastrukturalnie i teleinformatycznie do współpracy międzynarodowej (posługuje się siecią łączności CCN), posiada również dostęp do baz danych wykorzystywanych we współpracy międzynarodowej. Intensyfikacja wymiany informacji podatkowej oraz wzrost liczby obowiązków statystycznych spowodował konieczność zwiększenia zatrudnienia w BWIP. Rys. 4 przedstawia liczbę pracowników BWIP w Koninie w pełnym etacie na pełne etaty w latach 2009-2015. Zakres obowiązków BWIP obejmuje oprócz bieżącej wymiany wniosków, również przygotowywanie statystyk dla Ministerstwa Finansów oraz organizację szkoleń dla osób kontaktowych z izb administracji skarbowych. Dodatkowo do zadań BWIP należy analiza danych pochodzących z wymiany informacji podatkowych³

Rysunek 4. Pracownicy BWIP w Koninie w pełnych etatach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z BWIP w Koninie.

W latach 2009–2015 odnotowano stały wzrost liczby pracowników BWIP od poziomu 36,6 pełnych etatów w roku 2009 do 59,6 w 2015 roku. Miało to prawdopodobnie związek ze zwiększającą się liczbą wniosków i zapytań kierowanych do biura, zarówno od polskich podmiotów, jak i ze strony państw UE. W latach 2014 – 2015 widoczne jest zahamowanie dynamiki wzrostu liczby pracowników BWIP na poziomie 59,6 etatów. Stabilizacja liczby pracowników prawdopodobnie związana jest z unormowaniem pracy samego biura jak i zmniejszeniem się liczby napływających wniosków o wymianę informacji podatkowej.

³ Regulamin organizacyjny BWIP w Koninie

Wnioski

W opracowaniu przedstawiono podstawę prawną, narzędzia, strukturę oraz intensywność wymiany informacji podatkowej między Polską a krajami UE. Ocenie poddane zostały także zakres oraz istniejące kanały wymiany informacji. Na podstawie przeprowadzonych badań sformułowano następujące wnioski:

1. Współpraca w zakresie wymiany informacji podatkowych między Polską i krajami UE w badanym okresie ulegała intensyfikacji. Widoczna jest również dysproporcja w liczba zapytań wystosowanych przez stronę polską, w stosunku do tych otrzymanych od państw UE. Polska wystosowała znacząco więcej zapytań o udzielenie informacji podatkowej do państw UE, niż ich otrzymała.
2. Uprawnieni pracownicy administracji posiadają dostęp do wielu narzędzi informatycznych, umożliwiających nawiązywanie kontaktów z pracownikami administracji skarbowej z krajów UE. Wzrasta również liczba zatrudnionych w tym celu urzędników.
3. Polska administracja podatkowa dysponuje podstawą prawną, umożliwiającą wymianę informacji z pracownikami służb krajów UE. Większość krajowych uregulowań prawnych dotyczących formy i kanałów wymiany informacji podatkowej, została dostosowana do wymogów zawartych w dyrektywach UE.
4. Skuteczność działań organów podatkowych zależy przede wszystkim od szybkości uzyskiwania informacji oraz jej jakości. Niezbędna jest praca oraz szkolenia koncentrujące się na możliwościach, jakie daje dostęp do narzędzi elektronicznej wymiany informacji.
5. Dotychczas stosowane rozwiązania są narzędziami o ograniczonej efektywności w zwalczaniu oszustw podatkowych oraz luki w podatku VAT. Konieczne jest więc wprowadzenie rozwiązań systemowych np. centralizacji systemu obsługującego rozliczanie podatku VAT, gwarantującego szybki dostęp do istotnych danych oraz rozwoju narzędzia analitycznego, umożliwiającego służbom kontrolnym administracji skarbowej, dokonywanie złożonych analiz dostępnych danych. W latach 2016 – 2017 ścigalność podatku VAT uległa znacznej poprawie dzięki uszczelnieniu systemu podatkowego.

Bibliografia

GIEDEROWICZ S.: Opinia do ustawy o wzajemnej pomocy przy dochodzeniu podatków, należności celnych i innych należności pieniężnych. Kancelaria Sejmu, Biuro Legislacyjne, Warszawa, 2013.

Invitation to tender TAXUD/2013/AO-03, Intra muros consultancy services for European Union IT systems and applications in the customs, excise and taxation areas, European Commission, Directorate General for Taxation and Customs Union, Bruksela.

Taxation: Anti-fraud network EUROFISC starts operational work 2011, Taxation and Customs Union DG, European Commission, Bruksela.

Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States, Final Report, TAXUD/2015/CC/131 2016, Institute for Advanced Studies, Warszawa, 2015.

Informacja o wynikach kontroli opodatkowania transakcji wewnątrzspółnotowych podatkiem od towarów i usług oraz egzekwowania zaległości w VAT. Nr ewid. 16/2010/P09023/KBF. Najwyższa Izba Kontroli, Departament Budżetu i Finansów, Warszawa, 2010.

Annual Activity Report, Ref. Ares(2015)1407844 - 31/03/2015. European Comission, Directorate General for Taxation and Customs Union, Bruksela, 2015.

KUSIAK-WINTER R.: Współpraca Transgraniczna w administracji publicznej. Prace Naukowe Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, seria: e-Monografie nr 70, Wrocław, 2015.

Final evaluation of the Fiscalis 2013 programme, Final report. Ramboll Management Consulting AS, European Commission, Bruksela, 2014.

Zwalczanie oszustw w podatku od towarów i usług. Nr ewid. 17/2014/P/13/042/KBF, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa, 2014.

Przeciwdziałanie wprowadzaniu do obrotu gospodarczego faktur dokumentujących czynności fikcyjne. Nr ewid. 24/2016/P/15/011/KBF, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa, 2016.

RACZKOWSKI K.: Eurofisc – zdecentralizowana sieć współpracy w dziedzinie podatku VAT 2011, Wydawnictwo Sejmowe dla Biura Analiz Sejmowych, Warszawa, 2011.

Projekt ustawy o wymianie informacji podatkowych z innymi państwami. Transfer Pricing Alert KPMG, 2016.

First Report of the Commission AEFI expert group on the implementation of Directive 2014/107/EU for automatic exchange of financial account information, Directorate-General for Taxation and Customs Union, European Commission, Bruksela, 2015.

SZCZEPANKIEWICZ E., SIMON A.: Organizacja systemu kontroli zarządczej w Izbie skarbowej w Poznaniu, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego Finanse, rynki finansowe, ubezpieczenia, nr 53, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin, 2012.

Commission Staff Working Papers on Fiscalis 2020 programme, progress Report for 2014, Directorate-General for Taxation and Customs Union, European Commission, Bruksela, 2014.

Administracja Podatkowa – profesjonalna, nowoczesna, przyjazna, publikacja Ministerstwa Finansów, edycja 2013, 2015, Ministerstwo Finansów, Warszawa.

Summary

The paper presents the problem of the exchange of tax information between Poland and EU countries. Study presents legal basis, tools, structure and intensity of the exchange of tax information. It was based on statistical data obtained from BWIP in Konin and the data contained in the report prepared for the European Commission in the framework of the Fiscalis 2013 program. Study also includes information collected in the reports of the inspections carried out by the NIK in the period of 2009-2015. Study shows that Polish tax authorities have access to the tools allowing to exchange tax information in an efficient and systematic way. During the analyzed period, the exchange of tax information had intensified. Employees of Polish tax administration issued significantly more requests for tax information than they received from representatives of the EU countries. This exchange only to a limited extent contributed to the prevention tax evasion. It is therefore necessary to introduce system solutions reducing tax fraud on an international scale

Keywords: tax administration, exchange of tax information, central liaison office in Konin, CCN mail

Informacja o autorach:

Dr hab. Mirosław Wasilewski, prof. nadzw.

Katedra Finansów

Wydział Nauk Ekonomicznych, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

ul. Nowoursynowska 166

02-787 Warszawa

e-mail: miroslaw_wasilewski@sggw.pl

mgr Anna Bischoff